

KIRJALLINEN KYSYMYS iäkkäiden ympärivuorokautisesta hoivasta

Eduskunnan puhemiehelle

Viime kuukausien aikana mediassa on kerrottu ikäihmisten jopa kuolemaan johtaneista tilanteista hoivakodeissa. Erityisen järkyttäviä ovat olleet tapaukset, joissa iäkkäät asiakkaat ovat menehtyneet hoivakodissa turvattomissa olosuhteissa yksin ollessaan. Yhteisenä nimittäjänä tapauksissa on tuotu esille osassa iäkkäiden hoivakoteja vallitseva hoitajien tarpeeseen nähden liian vähäinen määrä. Hoitajien vähyyden takia kaikkia asiakkaita ei ehditä hoitaa asianmukaisesti eikä arvokkaasti, jopa saattohoidossa olevia on jätetty yksin sallittua pidemmäksi ajaksi ja hoivakodeissa on turvauduttu esimerkiksi rajoittamistoimenpiteisiin.

Vanhuspalvelulain 14 §:n mukaan iäkkään henkilön pitkäaikainen hoito on toteutettava niin, että hän voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Lain 13 §:ssä esitettyjen yleisen periaatteiden mukaan iäkkään henkilön sosiaali- ja terveystalvelut on toteutettava niin, että ne tukevat hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään, itsenäistä suoriutumistaan ja osallisuuttaan.

Henkilöstön määrän vähentäminen vaikuttaa suoraan asiakkaiden hoivan laatuun, sillä yhtä asiakasta kohti käytettävissä oleva aika lyhenee. Monet ammattiliitot ovat varoittaneet, että niukat henkilöstöresurssit voivat vaarantaa asiakasturvallisuuden, sillä hoitohenkilöstöön kohdistuva paine ja heidän kokemansa kuormitus lisääntyy.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että ikäihmisten palveluita tarvitaan jatkossa paljon nykyistä enemmän. Vaikka ympärivuorokautisen hoivan tarve kasvaa, on sen kattavuus vähentynyt. Tästä johtuen ympärivuorokautista hoivaa tarjoavaan yksikköön pääsevät vanhukset ovat aiempaa heikkokuntoisempia ja usein muistisairaita.

Hoitajamitoitusta viimeksi madallettaessa vanhuspalvelulakiin tehdyn lisäyksen mukaan mitoituksen on oltava vähimmäismäärää korkeampi, jos asiakkaiden palvelutarve tätä edellyttää. Ympärivuorokautisen hoivan yksiköiden iäkkäiden asiakkaiden tarpeiden perusteella hoitajia pitäisi siten olla enemmän, ei vähemmän.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta painotti mietinnössään (StVM 17/2024 vp), ettei henkilöstömitoituksen minimistä saa tulla käytännössä maksimia ja ettei myöskään hyvinvointialueiden ostopalvelusopimuksia voida laatia siten, että hoivan hinnoittelu perustuu säännönmukaisesti vähimmäismitoitukseen.

Salikäsittelyssä eduskunta hyväksyi lausuman, jonka mukaan se edellyttää, että valtioneuvosto seuraa huolellisesti ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta koskevan lainmuutoksen toimeenpanoa iäkkäiden henkilöiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta ja huolehtii kansallisella ohjauksella siitä, että henkilöstömitoitus toteutetaan asiakkaiden yksilöllisten palvelutarpeiden mukaisesti RAI-arviointijärjestelmää hyödyntäen. Valtioneuvoston on ryhdyttävä tarvittaessa korjaustoimiin ympärivuorokautisen hoivan riittävän henkilöstömitoituksen varmistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin valtioneuvosto aikoo eduskunnan lausumassaan edellyttämän mukaisesti ryhtyä iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoivassa vallitsevan tilanteen korjaamiseksi ja milloin?

Miten valtioneuvosto varmistaa, ettei se toimillaan edelleen heikennä iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan määrää tai laatua tai vaaranna heidän asiakasturvallisuuttaan?

Miten valtioneuvosto aikoo varmistaa riittävän koulutus- ja osaamistason sekä kielitaidon omaavan henkilökunnan saatavuuden iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä?

Helsingissä 3.2.2026

Jani Kokko (sd.)

Muut allekirjoittajat nimenselvennyksineen: